

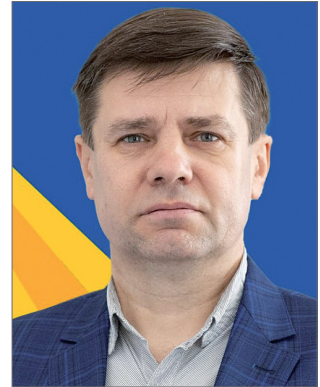
УДК 342.722(477)

DOI 10.37566/2707-6849-2023-3(44)-5

Катерина КАТЕРИНЧУК,
*професор кафедри права та правоохоронної діяльності
 факультету національної безпеки, права та міжнародних
 відносин Державного університету «Житомирська
 політехніка», доктор юридичних наук, доцент
 ORCID: 0000-0002-6700-2831*

Олександр КОЛОМОЄЦЬ,
*т. в. о. завідувача кафедри тактико-спеціальної підготовки
 факультету № 2 Донецького державного університету
 внутрішніх справ, провідний фахівець з організації наукової
 роботи відділу забезпечення діяльності Кіровоградського
 науково-дослідного експертно-криміналістичного центру
 МВС України, кандидат юридичних наук, доцент
 ORCID: 0000-0003-2129-9374*

РІВНІСТЬ І НЕДИСКРИМІНАЦІЯ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Наразі в Україні здійснюються активні кроки на шляху до європейської інтеграції, а також розвиток правової демократичної держави. Забезпечення рівних прав і можливостей людини є одним із основоположних напрямів діяльності Європейського Союзу. «Права людини – це одна з фундаментальних цінностей ЄС. У ст. 2 Договору про ЄС проголошується, що ЄС засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. «Значний вплив на розвиток концепції прав людини у ЄС здійснює Рада Європи та Європейський суд з прав людини» [1, с. 64].

У преамбулі Конституції України як основному законі нашої держави визначено: «...підключившись про зміцнення громадянської злагоди на землі України та підтверджуючи європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України...». Іншими

положеннями Конституції України також забезпечуються ці положення. Інституційним механізмом поступової інтеграції України у внутрішній ринок ЄС, згідно з Конституцією України, є:

- Верховна Рада України, до повноважень якої належить визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору (п. 5 ч. 1 ст. 85);
- Президент України, який є гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору (ч. 2 ст. 102);
- Кабінет Міністрів України, що забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору (п. 1-1 ч. 1 ст. 116) та вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина (п. 2 ч. 1 ст. 116), та інші інституції, які здійснюють державну політику на зближення України з ЄС як на рівні законів, так і на рівні правил і звичаїв, а також забезпечують захист прав та свобод людини і громадянина.

На сьогодні наріжним ресурсом кожної країни, зокрема й України, є законодавчо визначені права людини, у тому числі право на захист від дискримінації, а також рівність прав і можливостей людини. Саме тому актуальними залишаються питання гарантій рівного ставлення до людини (конституційний принцип рівності), незалежно від її національності, статі, расової, гендерної належності чи етнічного походження, релігії або вірувань, фізичних вад, віку чи інших ознак. Однак у Конституції України й досі не закріплено принцип недискримінації, відсутній ефективний механізм, що забезпечував би реалізацію цього принципу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження цієї проблематики здійснили українські науковці, зокрема: М. Баймуратов, В. Буткевич, М. Буроменський, О. Биков, Ю. Волошин, В. Денисов, В. Колісник, В. Нікітюк, В. Погорілко, С. Погребняк, І. Піляєв, Л. Рябошапко, Є. Ткаченко та ін.

Метою цієї статті є дослідження принципів рівності та недискримінації, а також їх забезпечення та реалізація в Україні.

Виклад основного матеріалу. Україна – це суверенна, незалежна, демократична, соціальна та правова держава. Конституція України визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ст. 3 Конституції України). Саме тому Конституцією України (ст. 3) на державу покладаються обов'язки – відповідати за свою діяльність перед людиною, утвердження та забезпечення прав і свобод людини. Враховуючи це положення, можна визначити, що «основоположною метою нашої держави є забезпечення та розвиток прав та свобод людини і громадянина, що проголошені у Конституції України та інших нормативно-правових актах» [2].

В Україні схвалено Державну стратегію забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року, яка «спрямована на об'єднання суспільства у розумінні цінностей прав і свобод людини, що забезпечуються та захищаються на основі принципів рівності та недискримінації для всіх жінок і чоловіків, хлопців та дівчат ... для реалізації міжнародних та національних зобов'язань щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків для сталого розвитку держави у всіх сферах» [3].

Конституція України (ст. 24) визначає, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Аналіз зазначених положень Основного Закону дає підстави зробити такі висновки: по-перше, виокремлена певна категорія – громадяни, а не людина; по-друге, положення не містять вказівки на заборону дискримінації, йдеться про забезпечення рівності. «Гарантована Конституцією України рівність усіх людей в їх правах і свободах означає необхідність забезпечення їм рівних правових можливостей як матеріального, так і процесуального характеру для реалізації однакових за змістом та обсягом прав і свобод» [4].

У положеннях Конституції України гарантовано принцип рівності прав та/або можливостей (статті 21, 24), які деталізуються в таких статтях: ч. 4 ст. 13 – суб'єктів права власності; ч. 3, 5 ст. 36 – професійних спілок, об'єднань громадян; ч. 2 ст. 43 – громадян; ч. 1 ст. 51 – подружжя; ч. 1 ст. 52 – дітей; п. 5 ст. 116 – умов розвитку всіх форм власності; п. 2 ч. 3 ст. 129 – учасників судового процесу. «Гарантована частиною першою статті 24 Конституції України рівність громадян перед законом означає рівну для всіх обов'язковість конкретного закону з усіма відмінностями у правах або обов'язках, привілеях чи обмеженнях, які в цьому законі встановлені. Але всі відмінності у привілеях чи обмеженнях щодо різних категорій індивідів, встановлені законом, не можуть бути пов'язані з ознаками, передбаченими частиною другою статті 24 Конституції України. Зазначений принцип визначає загальне правило неприпустимості встановлення за соціальними або особистими ознаками привілеїв чи обмежень і не є абсолютним» [5].

В Україні, окрім Конституції України, де визначено принцип рівності, діє законодавство з питань запобігання та протидії дискримінації, антидискримінаційне законодавство – це закони України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» [6], «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [7] та інші, у тому числі й міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Лише ці два закони на національному рівні надають визначення терміна «дискримінація».

Також у Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» надано визначення термінів: «рівні права жінок і чоловіків» – відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі; «рівні можливості жінок і чоловіків» – рівні умови для реалізації рівних прав жінок і чоловіків. «Завдяки вживанню словосполу-

чення «за ознаками статі» термін «дискримінація» одержав конкретизацію у Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», де у ст. 1 визначено, що такою дискримінацією є ситуація, за якої особа або група осіб за ознаками статі, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає визначених обмежень» [8].

У ст. 2 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» визначено, що законодавство України ґрунтується на принципі недискримінації, що передбачає незалежно від певних ознак:

- 1) забезпечення рівності прав і свобод осіб та/або груп осіб;
- 2) забезпечення рівності перед законом осіб та/або груп осіб;
- 3) повагу до гідності кожної людини;
- 4) забезпечення рівних можливостей осіб та/або груп осіб.

Відповідно до цих ознак чітко простежуються особливості, а саме, йдеться про «рівність прав» (пп. 1–3 ч. 1 ст. 2) і «рівність можливостей» (п. 4 ч. 1 ст. 2). Тим самим, законодавець виокремив кількісну категорію, до якої є питання, чому термін «особа» використовується у множині – особи, у такому випадку це вважається група осіб – дві або більше. Крім того, разом з терміном «особа» (пп. 1, 2, 4 ст. 2) законодавець у п. 3 ст. 2 застосовує термін «людина», адже ці поняття є різними за змістом. На нашу думку, положення Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» не розмежовують принципи рівності та недискримінації, як і рішення Конституційного Суду України: рівність і недопустимість дискримінації особи є не тільки конституційними принципами національної правової системи України, а й фундаментальними цінностями світового співтовариства, на чому наголошено у міжнародних правових актах з питань захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року (статті 14, 26), Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (ст. 14), Протоколі № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (ст. 1), ратифікованих Україною, та у Загальній декларації прав людини 1948 року (статті 1, 2, 7) [3].

Тому пропонуємо до Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» внести такі зміни і доповнення: використати термін «особа» в однині або уніфікувати термінологію, використовуючи більш широке поняття – людина, та або розмежувати принципи «рівність прав і можливостей» і «дискримінація», або визначити їх складові як частина та ціле.

Ще дискусійним є те, що деякі науковці недискримінацію вважають однією зі складових конституційного принципу рівності. «Фактично вона (рівність. – *Авт.*) забороняє дискримінацію як одне з найочевидніших порушень принципу рівності» [9].

У теорії також використовується «похідна» термінологія від терміна «рівність» – «рівноправність, рівноправ'я». Одні науковці, досліджуючи цю проблематику, використовують ці терміни як синоніми. «Принцип забезпечення гендерної рівності знайшов втілення у статтях Конституції України, які окремо обумовлюють

забезпечення рівноправ'я жінок у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, праці та винагороді за неї (ст. 24). Конституція України встановила рівність прав і обов'язків жінок і чоловіків у шлюбі та сім'ї, рівну відповідальність батьків за виховання дітей і взяла під державну охорону не лише материнство і дитинство, а й батьківство (ст. 51), що створило правову основу рівноправ'я в сім'ї. Ці конституційні гарантії стали підтвердженням зобов'язань, які взяла на себе Україна, приєднавшись до міжнародних документів, що гарантують захист прав людини, рівноправ'я жінок і чоловіків» [10; 11]. Інші науковці визначають, що «рівноправність» охоплює два принципи – рівності та недискримінації. «Національну рівноправність можна розглядати у двох аспектах: по-перше, стосовно рівності націй, етносів; по-друге, як заборону особистої дискримінації у зв'язку з приналежністю до певної нації, етносу. Законодавчо закріплення принципу національного рівноправ'я здійснюється за двома напрямками: закріплення принципу рівноправності націй, етносів, а також осіб, які належать до певних націй чи етносів; встановлення заборони дискримінації за національною чи расовою ознакою» [12].

Зважаючи на необхідність реформування національного законодавства, що зумовлено, зокрема, потребою узгодження його з положеннями Європейського Союзу, Указом Президента України № 584/2019 від 7 серпня 2019 року «Питання Комісії з питань правової реформи» створена робоча група з питань розвитку кримінального права [13]. Результативним напрацюванням робочої групи є один з проєктів Кримінального кодексу України [14] (далі – проєкт). Особливої уваги в частині нашого дослідження заслуговує розділ 4.11 проєкту – «Кримінальні правопорушення проти рівноправності та політичних прав». Розробники визначили такі кримінальні правопорушення, що об'єднані в цьому розділі: розпалювання ворожнечі чи ненависті (ст. 4.11.4), дискримінація (ст. 4.11.5), перешкоджання мирному зібранню (ст. 4.11.6), порушення права на об'єднання (ст. 4.11.7), утворення забороненої політичної партії, громадської організації або керування ними (ст. 4.11.8), обмеження свободи пересування чи прав громадянства (ст. 4.11.9), перешкоджання законній професійній діяльності журналіста (ст. 4.11.10), створення організаційної структури політичної партії в державному органі або керування нею (ст. 4.11.11), обмеження місця перебування (ст. 4.11.12). Отже, аналізуючи положення проєкту, а саме назву розділу, простежується така особливість: поняття «рівноправність» не включає в себе політичну складову, що суперечить положенням ст. 24 Конституції України, адже принцип рівності охоплює й заборону привілеїв чи обмежень за політичним переконанням. Аналіз статей цього розділу проєкту виявив проблемні моменти, а саме: по-перше, не зовсім коректною є термінологія – «родове походження» (ст. 4.11.4); по-друге, занадто широкий «спектр прав» визначено у п. 3 ч. 1 ст. 4.11.5 (Дискримінація) «Особа, яка прямо чи опосередковано з мотиву належності до певної соціальної групи обмежила інше конституційне право людини чи громадянина»; по-третє, конституційний принцип рівності є складовою принципу недискримінації.

Саме поняття «дискримінація» в теорії права також є предметом дискусій. У законодавстві, а саме Законі України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» дискримінація визначена як ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі – певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

Аналізуючи наведену дефініцію, І. Янковець виділяє такі «ключові моменти: 1) ознаки, через які виникає дискримінація, є основним мотивом (причиною) нерівного поводження із особою (групою осіб), яке має мету погіршити їх фактичне становище; 2) шкода інтересам особи в результаті такої діяльності виникає через обмеження у визнанні, реалізації або користуванні належними їм правами і свободами; 3) держава залишає за собою право обмежувати права людини та застосовувати розрізнення як нормативний інструмент правового регулювання у разі наявності на те обґрунтованих підстав» [15, с. 49]. Тобто в цьому випадку йдеться про певне особливе ставлення до людини (групи людей), які наділені «дискримінаційними ознаками».

На протигагу законодавчим положенням і теоретичним розробкам у цій сфері існує правова позиція науковців, що явище «дискримінації» не існує, «оскільки його сприйняття змінюється залежно від геополітичних чинників, культурних традицій, моральних і правових цінностей суспільства й законодавства держав» [16, с. 10]. Підтвердженням цієї теорії є «Дослідження гендерної дискримінації у професійному середовищі адвокатів та суддів», яке проводилося в межах Проекту оглядових семінарів із застосування практики Європейського суду з прав людини. За результатами опитування респондентів «відповіді щодо проявів упередженого ставлення частково корелюються зі сприйняттям дискримінації не як проблеми (правової чи – у ширшому контексті – суспільної, соціальної), а як частини культури – таке сприйняття є притаманним для 43 % адвокатів та 32 % суддів. Майже четверта частина суддів (24 %) схильні взагалі заперечувати існування дискримінації (серед адвокатів таких 15 %), а понад третина (37 %) визнавали поодинокі випадки несправедливого поводження, які не слід вважати дискримінацією (серед адвокатів таких 31 %). І лише 6 % суддів та 9 % адвокатів вважають дискримінацією серйозною проблемою» [17, с. 58].

Отже, щодо поняття дискримінації, можна зробити такі висновки, що сутнісні ознаки дискримінації надають можливість виділяти декілька поширених підходів не лише до його тлумачення, а й до існування цього явища в цілому.

Висновки з дослідження і перспективи подальшого наукового пошуку. Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [18] визначено,

що основними засадами зовнішньої політики є забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС (ч. 2 ст. 11). Однак на шляху України до євроінтеграції слід враховувати положення світових стандартів щодо реформування українського законодавства в частині прав і свобод людини, що є обов'язковою умовою гармонійного розвитку України як європейської держави.

Саме тому першочерговим завданням нашої держави є забезпечення прав та свобод людини та громадянина. Це визначить Україну як сучасну розвинену країну з високим і гідним рівнем життя, де основоположними є права, свободи й гідність, а людина має рівні права та можливості, що забезпечуються та захищаються законом.

Однак на теоретичному рівні дискусійними залишаються визначення, термінологічний апарат деяких принципів, у тому числі конституційних. Отже, серед наукової спільноти активно обговорюють і порівнюють, виокремлюють принципово різні ознаки принципів рівності та недискримінації. Так, деякі науковці принцип недискримінації розглядають як одну зі складових конституційного принципу рівності. Інші використовують «похідні» терміни від терміна «рівність» – «рівноправність, рівноправ'я» та використовують їх як синоніми. Ще одна група науковців визначає, що «рівноправність» охоплює два принципи – рівності та недискримінації.

Перелік використаних джерел

1. *Право Європейського Союзу. Європейське право прав людини (в питаннях і відповідях): навч.-довідк. посіб. / Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковлюк та ін.; за заг. ред. І. В. Яковлюка. Харків: Право, 2021. 256 с.*

2. Катеринчук К. В., Базов В. П. *Обмеження прав та свобод людини і громадянина // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2023. № 3. С. 55–61.*

3. *Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text>*

4. *Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Трояна Антона Павловича щодо офіційного тлумачення положень статті 24 Конституції України (справа про рівність сторін судового процесу) від 21 квітня 2012 р. № 9-рп/2012. Справа № 1-10/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v009p710-12>*

5. *Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 23 Закону України «Про державну службу», статті 18 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», статті 42 Закону України «Про дипломатичну службу» (справа про граничний вік перебування на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування) від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-07#Text>*

6. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 32. Ст. 412.
7. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 2005. № 52. Ст. 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15/ed20180107#n10>
8. Льченко С. Ю. Юридичні гарантії рівноправ'я в Україні: окремі питання реалізації // Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». С. 318–322. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/255498/252564>
9. Погребняк С. Роль принципу недискримінації в загальній концепції рівності // Вісник Академії правових наук України. Харків: Право, 2007. № 3 (50). С. 23–34.
10. Чижмарь К. Реалізація міжнародно-правових стандартів рівноправ'я та охорони жінок у правовій сфері // Підприємництво, господарство і право. 2018. № 7. С. 144–149.
11. Наливайко Л. Р., Марценюк Л. В. Права жінок та гендерна рівність в Україні: проблеми теорії та практики // Приватне та публічне право. 2022. № 1. С. 61–66.
12. Васильченко О. П. Забезпечення принципу національної рівноправності в Україні // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. Серія Право. Випуск 29. Том 1. С. 65–69.
13. Катеринчук К. В. Розвиток кримінально-правових норм щодо охорони здоров'я особи за Кримінальним кодексом України // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. № 4. С. 220–225. URL: https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2023/02/NV_4/NV_4-2022-220-225.pdf
14. Проєкт Кримінального кодексу України станом на 14.10.2023 року. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/10/15/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-14-10-2023.pdf>
15. Янковець І. В. Дискримінація та інституційний механізм: дис... докт. філос. з галузі 08 Право за спец. 081 Право / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2020. 300 с.
16. Руднева О. М. Гендерна рівність у праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2002. 20 с.
17. Фулей Т. І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя. Вид. 2-ге, випр. Київ: ВАІТЕ, 2016. 180 с.
18. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 2010. № 40. Ст. 527.

References

1. Pravo Yevropeiskoho Soiuzu. Yevropeiske prava prav liudyny (v pytanniakh i vidpovidiakh): navch. dovidk. posib. / T. V. Komarova, O. Ya. Trahniuk, I. V. Yakoviuk ta in.; za zah. red. I. V. Yakovliuka. Kharkiv: Pravo, 2021. 256 s. [ukr.].
2. Katerynchuk K. V., Bazov V. P. Obmezhenia prav ta svobod liudyny i hromadianyna // Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. 2023. № 3. S. 55–61 [ukr.].

3. Derzhavna stratehiia zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv na period do 2030 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text> [ukr.]

4. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam hromadianyna Troiana Antona Pavlovycha shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen statti 24 Konstytutsii Ukrainy (sprava pro rivnist storin sudovoho protsesu) vid 21 kvitnia 2012 r. № 9-rp/2012. Sprava № 1-10/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v009p710-12> [ukr.]

5. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 47 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen statti 23 Zakonu Ukrainy «Pro derzhavnu sluzhbu», statti 18 Zakonu Ukrainy «Pro sluzhbu v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia», statti 42 Zakonu Ukrainy «Pro dyplomatychnu sluzhbu» (sprava pro hranychnyi vik perebuvannia na derzhavni sluzhbi ta na sluzhbi v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia) vid 16 zhovtnia 2007 roku № 8-rp/2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-07#Text> [ukr.]

6. Pro zasady zapobihannia ta protydii dyskryminatsii v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 06.09.2012 r. № 5207-VI // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2013. № 32. St. 412 [ukr.].

7. Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv: Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2005. № 52. St. 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15/ed20180107#n10> [ukr.]

8. Ilchenko S. Yu. Yurydychni harantii rivnopravia v Ukraini: okremi pytannia realizatsii. Elektronne naukove vydannia «Analitychno-porivnialne pravoznavstvo». S. 318-322. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/255498/252564> [ukr.]

9. Pohrebniak S. Rol pryntsyphu nedyskryminatsii v zahalnni kontseptsii rivnosti // Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy. Kharkiv: Pravo, 2007. № 3 (50). S. 23–34 [ukr.].

10. Chyzhmar K. Realizatsiia mizhnarozhno-pravovykh standartiv rivnopravia ta okhorony zhinok u pravovii sferi // Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo. 2018. № 7. S. 144–149 [ukr.].

11. Nalyvaiko L. R., Martseniuk L. V. Prava zhinok ta henderna rivnist v Ukraini: problemy teorii ta praktyky // Pryvatne ta publichne pravo. 2022. № 1. S. 61–66 [ukr.].

12. Vasylchenko O. P. Zabezpechennia pryntsyphu natsionalnoi rivnopravnosti v Ukraini // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. 2014. Serii Pravo. Vypusk 29. Tom 1. S. 65–69 [ukr.].

13. Katerynychuk K. V. Rozvytok kryminalno-pravovykh norm shchodo okhorony zdorovia osoby za Kryminalnym kodeksom Ukrainy. Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. 2022. № 4. S. 220-225. URL: https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2023/02/NV_4/NV_4-2022-220-225.pdf [ukr.]

14. Proiekt Kryminalnogo kodeksu Ukrainy stanom na 14.10.2023 roku. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/10/15/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-14-10-2023.pdf> [ukr.]

15. Iankovets I. V. Dyskryminatsiia ta instytutsiinyi mekhanizm: dys... doktor filosof. z haluzi 08 Pravo za spetsialn. 081 Pravo / Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia». Odesa, 2020. 300 s. [ukr.].

16. Rudnieva O. M. *Henderna rivnist u pravi Ukrainy: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Kharkiv, 2002. 20 s. [ukr.]*.

17. Fulei T. I. *Henderna rivnist pry zdiisnenni pravosuddia. Vyd. 2-he, vypr. Kyiv: VAITE, 2016. 180 s. [ukr.]*.

18. *Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky: Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2010. № 40. St. 527 [ukr.]*.

КАТЕРИНЧУК К., КОЛОМОЄЦЬ О. Рівність і недискримінація: окремі питання реалізації.

Шлях України як правової демократичної держави до європейського простору визначає основоположні напрями її діяльності, фундаментальні цінності – права та свободи людини. Саме тому на законодавчому рівні здійснюється їх закріплення, враховуючи положення міжнародних договорів у цій сфері.

Нині в Україні законодавчо визначені права людини, у тому числі на правову рівність і захист від дискримінації. Саме тому актуальними залишаються питання гарантій рівного ставлення до людини (конституційний принцип рівності) незалежно від їх національності, статі, расової, гендерної належності чи етнічного походження, релігії або вірувань, фізичних вад, віку чи інших ознак. Однак у Конституції України й досі не закріплено принцип недискримінації, відсутній ефективний механізм, що забезпечував би реалізацію цього принципу.

Ключові слова: закон, права та свободи, конституційний принцип, рівність, рівноправність, рівноправ'я, недискримінація, людина, громадянин.

KATERYNCHUK K., KOLOMOIETS O. Equality and non-discrimination: some issues of implementation.

The path of Ukraine as a legal democratic state to the European space determines such primary activity directions and fundamental values as human rights and freedoms. That is why their consolidation is carried out at the legislative level, including the provisions of international treaties in this area.

Nowadays in Ukraine, human rights are legally defined, including, in particular, the right for an equality and protection from discrimination. Therefore, issues of equal treatment guarantee (constitutional equality principle), irrespective of nationality, race, gender identity, ethnic origin, religion, physical disabilities, age, etc., are remain up-to-date. However, non-discrimination principle is still not enshrined in the Constitution of Ukraine, as well as efficient mechanism that would enable implementation of this principle.

So, currently, principles of an equality and non-discrimination are remain quite disputable among scientific community. Firstly, it concerns terminological apparatus. In theory alongside with the term «equality» use the term «equity», they are either interchange or being used as part and whole – «equity» includes both equality and non-discrimination principles. Secondly, the current legislation is inconsistent in terms of the regulation of general provisions on equality and non-discrimination.

However, on Ukraine`s way to European integration, it is important to take into account the provisions of world standards on the protection of human and civil rights and freedoms, in particular the 1948 Universal Declaration of Human Rights, the 1966 International Covenant on Civil and Political Rights, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, 1950 Protocol No. 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950, which is prerequisite for the harmonious development of Ukraine as a European state.

Key words: law, rights and freedoms, constitutional principle, equality, equality, equality, non-discrimination, person, citizen.